

Bakkehusets Charme

Af CARL DUMREICHER

DA den knap 20aarige Literat Knud Lyne Rahbek i Sommeren 1780 gav efter for sin gode Ven, den knap 24aarige Digter Christen Prams Opfordring til at leje Sommerbolig paa Bakkehuset, var Frederiksbergs lille Idylby og dens Omgivelser ham naturligvis ingenlunde ukendt. Han havde tilmed Aaret før haft Sommerværelse derude »hos den saakaldte Sølvskræder i Bredgaden« i Haab om at faa det ligesaa landligt som tidligere ude hos en anden ældre Ven i Jægersborg, men blev i saa Henseende skuffet, vistnok mest paa Grund af Logis'ets Tarvelighed. Men han var i en af sine Opgangsperioder. Han var for Alvor kommet væk fra den timelange og derfor farlige Syssel med Spillekort og Skakbrikker paa det Neergaardske Kaféhus i Badstuestræde og mere hengiven til Besøg i nære Venners Hjem eller i dramatiske Selskaber, var begyndt at optræde og samtidig faa Navn som lovende ung Forfatter, var endvidere begyndt at sværme og havde endelig i April 1780 faaet »Den unge Darby, et alvorligt Skuespil i tre Handler« opført paa selve det kgl. Teater og udgivet i Trykken. Kort sagt: hele Aaret 1779 var udmærket »ved en særdeles hvid Sten« – hans Udtryk for en helt igennem lykkelig Tid. Det tog derfor paa ham, da første Halvdel af 1780 igen blev »rig paa Ubehageligheder« og fik ham til at længes efter Ro og Hvile ovenpaa de snart virkelige, snart indbildte Fortrædeligheder, han havde mødt. Han var da let at overtale til at skifte Bolig og Selskab. Pram var ligeledes løs og ledig, færdig med sin Huslærergerning hos Generalauditor Vilh. Bornemann og oplagt til at »svæve som en Bi fra Blomst til Blomst i Litteraturens og Videnskabernes Rige«. Det daglige Samliv derude tegnede saaledes til at blive overmaade tiltalende.

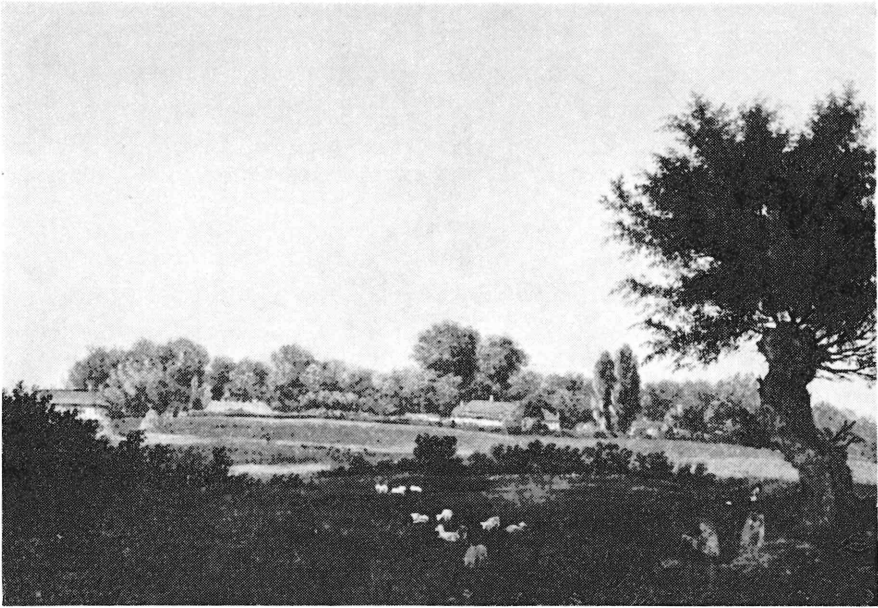
Da Rahbek i sit 64de Aar og i første Bind af sine Erindringer kommer til sin første Bakkehus-Sommer, som blev ham »uforglemmelig«, var det da ogsaa især, fordi

*Det blide Venskab ved min ædle Pram
mig først til Bakkehusets Skygger bragte.*

Men samtidig tilføjede han: »midlertidig gjenfandt jeg her det *rus verum* [d.v.s. det sande eller virkelige Land], som mit Hierte saa idelig sukkede efter, og gienfandt der, hvad, særdeles den Tid, stemmede meget [med] mine Ønsker, indenfor mine egne Enemærker, saa at sige lige for min Fod.«

Rahbek, der jo var af jydsk Bondeslægt, men iøvrigt født i Kristen Bernikowstræde og altsaa Københavner med K, bevarede i hele sit Liv Præg af denne Afstamning. Hans gamle Farmoder, der tog sig af ham som lille Dreng, havde givet ham Smag for jævn Bondekost, og han kaldte sin Kærlighed til Mark og Skov og Eng for »en Hoveddrift i min Sjæl«. Der var imidlertid, skønt han ikke nævner den, en Grund endnu til hans Behag ved Bakkehuset. Han er derved med i den Bevægelse, som fra det 17de Aarhundrede havde bredt sig fremover gennem hele det 18de Aarhundrede: Flugten fra By til Land, naar Lejlighed gaves, Lysten til Udflugter fra den om Sommeren særdeles uhygiejniske og beklumrede Hovedstad og til nogle Maaneder ligefrem at ligge paa Landet. Resultatet var blevet en Ring af Lystgaarde og Landsteder omkring København, og i Hoffets og Adelen's Fodspor var efterhaanden Borgerstanden fulgt. Et Sommerværelse var der ialfald som Regel Raad til at leje. Det blev, som Louis Bobé betoner i sin Afhandling om »Lystrejser og Lystgaarde« og Rahbek selv omtaler i sit Skuespil »Sommeren eller det københavnske Landlevned«, tilsidst en honnet Ambition – »ellers saa det ud, som man ikke havde Raad dertil«. Raad havde Rahbek endnu. Faderen levede, og Arven fra en rig Tante vinkede forude.

Men var Bakkehuset da virkelig en saadan landlig Idyl? Høj Bebyggelse og Niveausænkning har jo i vor Tid gjort det helt ubegribeligt. Giver det beskedne Billedmateriale fra selve Rahbektiden nogen Vejledning i saa Henseende? Lad os betragte de to Billeder, der her kan være Tale om. Fredagen d. 10. Juni 1825 skrev Kammerherren Rahbek til den

USIGNERET AKVAREL FRA KAMMA RAHBEKS SKITSEBOG med Bakkehuset i Baggrunden bag Poplerne.

unge Ophelia Drewsen, at hun »i Søndags har antaget en ung Landskabsmaler«, der skulde vejlede den lille Malerskole eller det lille »Kunstakademi«, som Kamma lige havde dannet af dertil egnede Venner for ved deres Hjælp at forsyne sine berømte Papæsker med smaa Landskabs- eller Blomstermalerier. Landskabsmaleren var den da 22aarige Heinrich Buntzen, født 1803 i Kiel og derfor straks kaldt »Kieleren« – en »Race«, som Kamma ellers ikke elskede, men »forresten troer jeg, Personen er ganske dygtig«. Aaret efter malede Buntzen Bakkehuset (Gouache og nu i Museet). Det er let at se, hvor han har staaet. Da den gamle Køge Landevej op over Valby Bakke og videre ned over Skraaningen ind mod Byen 1776 var blevet nedlagt til Fordel for den nye Roskilde Landevej op over Frederiksberg Bakke og forbi Slottet, blev der – som man tydeligt kan se paa et Kort fra 1780 – en Vejstump tilbage (nu Kammasvej). Her har Buntzen stillet Staffeliets eller siddet med Malerkassen paa Knæet. Til venstre har han haft en højst malerisk, men højst forfalden Fløj af Bakkehuskomplekset: den oprindelige

Landevejskro, en gammel, skæv og sammensunken Bindingsværksbygning, der forbandt Vestfløjen af Gaarden, som ikke ses, med Sydfløjen, der højner sig bagved og staar endnu. Midt i Billedet ses i Baggrunden bag et Gitterværk af Træ Kammas første Have med de høje, italienske Popler og allerbagest Taarnene indenfor Københavns Volde (deriblandt det næsten genopbygte Frue Taarn). Tilhøjre vid Udsigt over Markerne mod de to Kirketaarne paa Kristianshavn og Vindmøllerne paa Amager. Paa selve Vejstumpen midt i Forgrunden driver en Hyrde sine Faar hjem. Da Maleren F. L. C. Zweidorff elleve Aar efter vælger samme Motiv, men nu med lidt af Udhusene til »Ny Bakkehus« tilvenstre og »Gamle Bakkehus«, Kroen og Sydfløjen, mere i Baggrunden (maaske paa Grund af den uskønne Modernisering), er Vejstumpen blevet græsovergroet og Udsigten tilhøjre næsten gjort til Hovedindtrykket. Begge Billeder svarer altsaa til Rahbeks egne Ord fra August 1802:

*Lad vidtbereist Udlænding henrykt skue
den vide Synskreds over seilklædt Strand
til gamle Malmøe fiernt i Sveas Land,
et Belvedere i min lave Stue.*

og til Oehlenschlägers Ord i Prologen ved Mindefesten 1830:

*med viden Udsigt over Mark og By
og sølvblaa Hav og Himlen med sin Sky.*

Med historisk Ret har C. F. Hetsch i sin Interiørtegning af Kammas Hjørnestue (fra 1883 og ment som Stuen saa ud 1826) antydnet denne Udsigt bag Vinduet nærmest Sofaen. Den har saa ganske øjensynlig været en Seværdighed, som enhver ny Gæst maatte betragte.

Men hvorledes var Udsigten ind mod København fra Kammas Hjørnevindue eller fra Haven foran Østfløjen? Her besvares Spørgsmaalet af et andet Billede: en usigneret Akvarel fra Kammas Rahbeks Skitsebogssamling, men væsentlig med Hensyn til den store, ubebyggede Skraaning indad Byen til. Muligvis er det hele set omtrent fra den nuværende Fælledvej og op mod Søndermarkens Skovbryn i Bag-

grunden. Lige foran Trærækken ligger da, set fra venstre, først »Gamle Bakkegaard« (nu vel Pladsen omkring Elefantporten), derpaa »Ny Bakkehus« og endelig bag Popleerne Syd- og Østfløjen af »Gamle Bakkehus«. Billedet er sagtens kun en hastig Skitse, men giver alligevel en ganske god Forestilling om »Bakkehuset«s frie og landlige Beliggenhed.

Men Bakkehuset har ikke blot ligget landligt, men simpelt hen været en Landgaard eller en Slags Bondegaard med en lang Bygningshistorie, som det kunde lønne sig at følge endnu nøjere end hidtil er sket: fra den beskedne Begyndelse paa Toppen af Valby Bakke over Nedflytningen paa den nuværende Plads til den Række Nedrivninger, Ombygninger og Udvidelser, som omsider 1780 er blevet til den fir-længede Gaard, den brogede Samling af højst forskellige Bygninger, som Rahbek stifter Bekendtskab med. Bakkehuset har dengang haft baade faste Helaarsbeboere, løse Sommergæster, Tjenestefolk, Heste og Køer og andre Husdyr, Have og Marker. Det har ingenlunde været et ensomt beliggende Sted, hvor to Mennesker i Rahbektiden levede for sig selv og var taknemlige, naar en Gæst dukkede op. Her har alle Rum, som kunde benyttes, til skiftende Tider været beboet af skiftende Mennesker. Her har man haft en levende Følelse af virkelig at være paa Landet og dog ikke længere borte fra Hovedstaden end at denne kunde øjnes fra Vinduerne og naaes ved en god halv Times Vandring. Det var da intet Under, at Rahbek, som bl. a. vedgaar at holde af Fjerkræ, straks befandt sig vel. En lille, tilfældig Begivenhed fra dette fredelige og fornøjelige Sommerophold: en Svalerede, som bliver stødt ned med det Resultat, at den ene Fugl dør, men ikke forlades af sin sørgende Mage, gik senere i symbolsk Omdigtning igen i Rahbeks Fortælling fra Wien, »Baron Wahlheim«.

Først seks Aar efter – en toaarig Udenlandsrejse kom bl. a. imellem – lejede Rahbek igen Sommerværelse paa Bakkehuset og besluttede fra Sommeren 1787 at blive Helaarsbeboer. Denne Gang med en ny Motivering: »tiltagende Forretninger og Fortrædeligheder lærte mig mere og mere at drage mig ind i mig selv.« Han kunde have tilføjet: »men intetsteds kan jeg bedre baade være uforstyrret og genvinde den rette Ligevægt mellem mit Sinds bestandige Blanding af Melankoli og Munterhed end netop paa dette lige saa beskedne som beroligende Bakkehus«. Han kunde paa den anden Side heller ikke undvære Byen derinde

bag Voldene, hvor han baade havde sin daglige Gærning og sine aftenlige Glæder i Klub og Teater, men han, der selv etsteds er forbavset over »hvilken Fodgiænger der stak i mig«, har øjensynlig regnet disse Morgen- og Nattevandringer med til Fortryllelsen ved den landlige Bopæl og værdsat deres velgørende Paavirkning.

Det blev dog fra nu af ikke alene Bakkehusets Beliggenhed, men ogsaa dets Beboer, som gav Stedet sin Charme. Bakkehuset øvede i Rahbeks elleveaarige Ungkarletilværelse derude sin opmuntrende Indflydelse paa ham og gjorde det til en Opmuntring at gæste ham. Derfor har vi bl. a. den norske Digterven Jonas Rein's Vidnesbyrd fra 1793, da han for anden Gang var i København:

*Dit Bakkehuus jeg henrykt seer igien,
hvor mangan Sommeraften sødt svandt hen . . .
Her Glæden og de blide Muser boe
Her Skialden fandt igien sin tabte Ro . . .
Her blev han lykkelig og sang igien.*

Det var Stemningen, som charmerede, skønt Stuen sikkert har været saare beskeden. Med god Grund omtaler Rahbek 1798 ialfald sin Forbavelse, da han en Dag har haft Besøg af Kamma, der skal ordne og pynte til sit nærforestaaende Indtog, og næste Morgen vaagner »i et Locale af saa forandret Physiognomi fra sit foregaaende Regentskammerudseende«. Men Bakkehusets fulde og egentlige Charme udfoldedes fremfor alt fra selve den lyse Augustdag 1798, da Brylluppet fandt Sted, og vedvarede til den mørke Januardag 1829, da Kamma udaandede. Denne Charme var fra nu af baade af ydre og indre Art og først og sidst knyttet til Ægteparret Rahbeks Hjem og igen især til Kamma.

Det var højst forbavsende og nærmest uventet, at dette Ægteskab kom til at gaa saa godt og blev saa harmonisk, at alene det var charmerende. Det nygifte Par var i næsten alle Henseender saa forskelligt indstillet, at København med god Grund kunde tvivle om dette Ægteskabs Varighed. Familien paa begge Sider var ganske vist tilfreds. Assessor Hans Heger, fordi hans Yndlingsdatter havde faaet ikke blot en kendt, men »en forstandig og retsindig« Mand til Ægtefælle. Han afviste derfor Rahbeks Redegørelse for sin efter Faderens Død noget be-

tænelige, økonomiske Stilling med en Bemærkning om, at alle disse Detailler var ganske unødvendige. Heger selv havde jo Penge nok og Rahbek det rigtige Sindelag. Justitsraadinde Rahbek og hendes Børn glædede sig paa deres Side over, at den stadig ugifte og stadig, men forgæves sværmende Søn og Broder endelig var faldet til Ro hos en baade klog og kærlig, dannet og velhavende Pige af anset Familie. Men Byen delte ingenlunde hverken Tilliden eller Glæden. Den vilde være blevet saare overrasket, om den havde kunnet ane, at dette Ægteskab, der næsten syntes bygget paa lutter Modsætninger, skulde holde i over en Menneskealder og ende i stille Harmoni.

Disse Modsætninger traadte naturligvis ikke alle straks frem, men viste sig successivt i stedsse stigende Grad. Der var først selve Aldersforskellen: han 38 og hun 23 Aar. Men der var unægtelig meget mere. Han var bondegrov af Skikkelse og Træk med kejtede Manerer og skødesløs baade med Hensyn til Renlighed og Paaklædning, hun var forfinet Race, fuld af graciøs Ynde og yderst sirlig med sit Ydre, om end aldrig ved Hjælp af kunstige Midler. Han var nærmest robust af Helbred og haardfør overfor alt Vejrlig, hun tidligt sart og skrøbelig. Han var trods letvakt Følsomhed nærmest en flegmatisk Natur, hun et nervøst og altid opstemt Temperament. Han var svagsynet baade overfor Yderverdenen og saavel Bøgers som Menneskers sande Værdi, hun skarpsynet ogsaa i lagttagelse og Dømmekraft. Han brød sig mere om hvem han spiste sammen med end hvad han nød og holdt af en kras Snaps, hun foretrak udsøgte Sager i smagfuld Servering. Og nu indtil? Han var i hele sin Aandsform bundet til det svindende 18de Aarhundrede og havde væsentlig ældre Venner, hun var vendt mod den gryende Tid og holdt af Ungdom. Han skulde daglig til Byen med alle dens Former for Syssel og Samvær, hun blev paa Landet og voksede ved Ensomheden. Han var Anekdoternes og Citaternes Mand, hun var den intellektuelle Dialogs og de aandfulde Improvisationers ivrige Dyrker. Han dvælede helst ved den idealiserede Fortid, hun ved det levende Øjeblik og Drømmen om Fremtiden. Han var upraktisk, veg og vag i sine Følelser, ret rationalistisk af Livsanskuelse og tilbøjelig til sentimental Melankoli, hun var praktisk, viljestærk, dybt religiøs og født med Humor. Han var kun national og patriotisk, hun nok dansk, men med et Stænk af Kosmopolitisme. Han var en højst kontemplativ

Naturelsker, hun en virksom Ynder af Flora. Han elskede Dramaturgi baade i Bøger og paa Teatret, men var uden Gnist af dramatisk Evne. Hun var »flinthaard« overfor al Skuespilkunst, men med udpræget Skuespillertalent. Han var og blev bestandig sig selv, uforbederlig og uforanderlig og derfor tilbøjelig til ukritisk Selvtilfredshed, hun yderst receptiv og i bestandig Selvudvikling og Selvprøvelse, hvad Marie Konow med et andet Udtryk kaldte for Selvtilintetgørelsens farlige Drift. Han var nærmest en ren Type, opbygget af Almengrundsætninger, hun en ren Individualist med tydelige Særmeninger. Han sagde helst Du til alle, hun saa at sige altid De. Han var barnligt »haabendes« d. v. s. naiv Optimist og kunde derfor godt lide Foraaret, hun var forstandskølig Skeptiker med Mistillid overfor alle for tidlige Vaarfrembrud og Længsel efter Sommerens varme Fylde. Kunde to Ægtefæller overhovedet være mere forskellige og mindre egnede til livslangt Samliv?

Tiden var jo ingenlunde ukendt med alt andet end harmoniske Ægteskaber. Rahbeks behøvede i saa Henseende kun at se sig om i deres nærmeste Kreds og navnlig indenfor Kammas Familie. Hendes Forældres ulykkelige Disharmoni, Bruddet mellem den kolde, skinsyge Fader og den varmbloedige, maaske kærlighedstørstende Moder er velkendt. Hendes Broder, Skuespilleren Stephan Heger, voldte med sit sære og sygelige Sind sin blide Kone, Skuespillerinden Eline Heger, megen Sorg. Med Morbroderen, Landøkonomen, Industriherren og Politikeren Johan Christian Drewsen til Strandmøllen og hans skønne Hustru Johanne Ophelia Rosing, Datter af Rahbeks Ungdomssværmeri, var det ikke gaaet bedre. Fjorten Aar efter at de som purunge var blevet gift, levede de hver for sig. Selv mellem Søsteren Christiane og hendes tilbedte Adam Oehlenschläger kunde det imellem storme stærkt. Og nu Vennerne? Den uforglemmelige og nære Ungdomsven Ole Johan Samsøe, »Dyveke« Digter, havde brudt sin Forlovelse, omend »med indbyrdes Højagtelse«. P. A. Heiberg og Thomasine Heiberg var blevet skilt paa Grund af Gyllembourg. En anden Ven, Digteren Christen Pram, kom tidligt i saa disharmonisk Forhold til sin lidt ældre norske Kone med det bibelsk klingende Navn Maria Magdalene, at den unge Baggesen – næppe helt platonisk – maatte trøste sin tilbedte »Seline« eller »Susmama«. Og senere alle Rygterne om Baggesen og Sophie

Ørsted? Var der en vis Advarsel ved alle disse større eller mindre Skibbrud? Resultatet blev i alle Tilfælde en fast Vilje til det modsatte. Med Aarene opløste enhver Mulighed for Disharmoni sig i stedse stærkere Harmoni, skønt der paa Midten af Livsløbet viste sig et Par Skær til, som Kamma kunde være strandet paa: I. P. Mynster og Chr. Molbech.

Det har jo været et aabent og til Tider heftigt debatteret Spørgsmaal, om der virkelig var Erotik med i disse to Forhold. Nu maa man huske, at til forskellige Tider traadte stadig højst forskellige Mennesker og navnlig Mænd i Bekendtskabs- eller Venskabsforhold til Kamma Rahbek og udløste hver sin Side af hendes Væsen. Hun var jo, skønt Rahbek ingenlunde var saa primitiv og usammensat, som bl. a. Skønlitteraturen i vor Tid har gjort ham til – baade hos Verner Nielsen, Knud Steffensen, Carl Gandrup og Sven Lange, hvor han nærmest er en aandelig Undermaaler – i enhver Henseende baade betydeligere og større end han, en tæt Forening af funklende Forstand, dyb Følsomhed og vaagen Forstaaelse. Baade hendes Hjerne og Hjerte var til enhver Tid og overfor enhver, som syntes at være værdig til hendes Hjælp, i Alarmtilstand og højeste Beredskab. Instinktsikkert forstod hun overalt at finde frem til det Skæringspunkt, hvor det var muligt at mødes. Hun var jo slet ikke gaadefuld, men ogsaa i aandelig Henseende ligesom af Ydre næsten gennemsigtig og var paa samme Tid umiddelbar og erfaren eller, om man vil, sandhedskærlig og medlidende i den Forstand, at hun kunde lide med sine Venner og finde Midler mod Lidelsen. Dertil var hun, skønt »Oprigtighed er en af mine Arvesynder«, altid taktfuld baade i Handling, Breve og Replik og altsaa Idealet af en fortrolig Veninde. Men hun var unægtelig mindre differentieret overfor sit eget Køn end overfor Mænd. Først de fik hende med eller uden et naturligt Samspil mellem Venskab og Kvindelighed til helt at lukke sig op. Men der var én Betingelse til herfor: en vis Akkordfornemelse, en vis Kontaktfølelse og et vist Toneanslag. To Stemmegafler maatte i Virksomhed, før de ens Svingninger indfandt sig. Derfor fængsler den baade efter en Gud og en Hustru lige længselsfulde Landsbypræst i Spjellerup ved Navn Mynster hende, derfor ofrer hun den skrøbelige og sygelige Selvpiner med det manio-depressive Præg, den 29aarige Amanuensis ved det kgl. Bibliotek Chr. Molbech, tilmed Forfatter af den snart højfilosofiske og snart elskovselegiske Debut-

bog »Vaarblomster og Hedeurter« og de idylliske »Ungdomsvandring i mit Fødeland«, alt et 37aarigt Kvindehjertes Rigdom af lægende Ømhed og Villighed til langt over Fortjeneste at følge ham i alle hans Omsvøb, Forsikringer, Anklager, Undskyldninger og Gentagelser. Intet Under, at senere navnlig to Kvinder – Fru Heiberg i sine »Erindringer« og navnlig i det nu trykte Førsteudkast og Sofie Florian Larsen kort efter Bakkehusudstillingen 1903 – følte sig kaldet til at forsvare hende. Men derfor kunde der heller ikke komme noget ud af Mødet mellem hende og den selvbevidste og selvoptagne Henrik Steffens, der kalder hende »kønsløs«, hvorimod Baggesen trods al velbegrundet Antipati alligevel endte med at charmere hende. Da den kønne Just Mathias Thiele og den mandskraftige Poul Martin Møller blev Bakkehusbeboere, var hun blevet for gammel til andet end moderlige og venskabelige Følelser overfor de to unge Mennesker, hvoraf Thiele blev brugt til Æskemageriet og Poul Møller til at læse Græsk med. Højspændingstiden var uigenkaldeligt forbi.

Hvad sagde Rahbek nu til disse Venskaber og denne daglige Brevveksling, som han ind imellem var Postbud for? Øjensynlig intet. Tiden kendte disse aandelige og ofte uskadelige Trekanter. Han havde selv i sin Ungdomsven, Skuespilleren Michael Rosings Hus været med til at danne den ene Side og havde derefter haft diverse Forlibelser, som han ærligt vedgik. Bakkehuset havde i saa Henseende været lidt af et Glas-hus. Han kunde ikke kaste med Sten. Han røber etsteds i sine »Erindringer« selv Grunden hertil. I Begyndelsen af 5te Bind citerer han det Digt, han paa Kammars Fødselsdag i 1797 – altsaa før Brylluppet – skrev til hende, men omtrent i den Omarbejdelse, det fik 1802 i hans »Poetiske Forsøg«, anden Del. Oprindelig ønsker han, at han skal blive bedre og hende mere værdig for hver Dag, de lever sammen, men næste Gang indskyder han foran Ønsket:

*Om jeg end ei min Elskte liig og værd
saa god, saa skyldfri reen som hun kan blive,
– den Snee, hvis Reenhed engang plettet er,
ei Solen selv kan fordums Hvidhed give –
jeg dog hver Dag . . dig mere værdig blive.*

Indskuddet, som 1829 paany omarbejdes – bl. a. bliver skyldfri ren til himmelsk ren og næppe ubevidst – indeholder en underforstaaet Indrømmelse af egen Ufuldkommenhed – ret beset.

Han, der havde tilklappet Scenen, hvor Dyveke og Dronningen enes om sammen at glæde Kongen, har enten ikke fundet sig selv berettiget til at gøre Indvendinger eller – hvad der er nok saa troligt – stolet paa sin Kones Troskabsfølelse og ment sig berettiget dertil. Da baade Mynster- og den umiddelbart paafølgende Molbechepisod er forbi, skriver han ialfald Nytaarsmorgen 1815 i en Hilsen til Kamma følgende Linjer, der ligesom har en dulgt Underklang, idet han takker »ikke blot for det gamle Aar, men for de nu snart henrundne 18 Aar, hvori Du har været *min*, saa ganske og saa ene *min* som vel faa Mænd i Verden kunne sige om deres». Ogsaa denne næsten triumferende Udtalelse er sikkert fuldt bevidst.

Hvad saa da Rahbek i Kamma? Hvad følte han overfor hende? Først og fremmest en uendelig Taknemlighed for alt, hvad hun fra første Færd havde betydet for ham. Fremfor alt har hun været den, hvis medfødte Munterhed udstraalede og bortjog hans medfødte Melankoli. Hun har – det er et af hans Udtryk derfor – »realiseret, at han var født til Glæde«. Man kan aflæse Virkningen paa Tonen i »Tilskueren«s Artikler kort efter Brylluppet. Under alle mulige selvopfundne Mærker skriver han de morsomste Ting, der stadig er fulde af underfundige Underforstaaelser og tager skjult Sigte paa hende og ham. Saaledes f. Eks. d. 3. Sept. 1798, altsaa faa Dage efter Bryllupsdagen, hvor han lader »Signelil Flane« paa den kaadeste Maade advare den unge Pige, som efter Sigende vil gifte sig med »Hr. Tilskueren« og lade sig begrave paa Bakkehuset, hvor der kun kommer Studenter og Skribenter, Præster og Pædagoger og hvor hun vil komme til at kukkelure uden at faa hverken Kabriolet eller Ridehest, men kun en fattig Hyrekaret uden Tjener bagpaa og gaa med simpel Kattuns Kjole, saa ren og net som en Borgerkones. Tilsidst driver han Kaadheden saa vidt, at han ved Siden af Mærket sætter et K. R.: Man tror ikke sine egne Øjne under Læsningen. Er dette den tidligere og nu halvgamle Ungkarls Omvendelse til ung og overgiven Elskov? Han tilkender hende baade da og siden alle optænkelige Kvindedyder: Ømhed og Godhed, Redelighed og Troskab, Forstaaelse og Overbærenhed, Sanddruhed og

Uselviskhed, Retsind og Mod, Vilje og Varme, bly Undseelse og dog udpræget Selvbevidsthed, dyb Religiositet, Utyungenhed, Sirlighed og – hvad der ogsaa var saare vigtigt – ædel Nøjsomhed. Han taler om en Tvillingsjæls Søsterdeltagelse og en Hustrus Ægtevennesind. Hun er – han bruger Billederne – et Kompas uden Misvisning, en usynlig Vægtskaal. Hun er lutter Lys uden Mørke, et evigt Solskin, som han daglig varmer sig ved og forbedres under, ikke mindst hvad utrættelig Flid angaar. Det samler og fortætter sig i det hjertebevægede Digt fra August 1802 »Til mit Bakkehus« med Ordene om hans Liv, som fra en ukrudtsdækket og stenstrøet Plet nu er blevet til et Eden – som Haven forlængst er blevet det under hendes Hænder. Netop Haven eller rettere begge Haverne, som paa deres Vis har bidraget til Bakkehusets Charme med deres rige og usædvanlige Blomsterpragt.

Hvad saa Kamma til Gengæld i Rahbek? Hun vidste, at hun blev gift med en i Datidens Aandsliv virksom, velkendt og velanset Mand, som Brødrene forinden havde rost for hende, og hun lærte hurtigt at værdsætte ikke blot hans genfødte Munterhed – »jeg holder af din Glæde, fordi den er overgivet. Det er Tegn paa, at Du er lykkelig« – men hans milde Hjærtensgodhed, hans Arbejdskraft, hans Ærlighed, Tolerance og trofaste Vennesind. Hun forstod, at hun var ham uundværlig, og bar af den Grund over med hans mange Smaasærheder. Hun kunde selv tilsidst heller ikke undvære ham.

Med Aarene gled Forskellene og den stille Resignation, som de imellem, men aldrig aabenlyst fremkaldte, over i stigende Lighed og aabenbar Sympati. Barnløsheden bandt dem sammen, Gæstfriheden var de fælles om, Nøjsomheden ogsaa, fordi det indre altid var dem vigtigere end det ydre. Kærligheden til Stedet ligeledes. De var begge sprogkyndige – ogsaa i den berømte eller berygtede Bakkehusjargon – evigt aandsbeskæftigede og – et Sidespring – begge umusikalske. Men det dybeste Fællesskab bestod af to ganske bestemte Ting. Der var fuld Fortrolighed imellem dem, til sidst endog om de stadige, økonomiske Vanskeligheder, og de var begge fri for, hvad Rahbek kaldte Tvangens Snøreliv d. v. s. alle konventionelle og tomme Former:

»hun og jeg vil hverken vide af Herskab eller Trældom, men har indført den allerfuldkommeste Friheds og Ligheds System i vor lille Republik, saa at Almenwillien er den eneste Lov«.

Paa denne frivillige og tillidsfulde Liberalisme byggede det Rahbekske Samliv saa fast, at Bryllupsdagen altid var den glædste Dag og den ene altid stod urokkelig ved den andens Side. Vejen til deres Venskab var at tage enten Rahbeks eller Kammas Parti. Rahbeks Ven var Kammas og Kammas Ven var Rahbeks. Andre aabnede de nødtigt Døren for. I deres sidste Aar var de lykkeligst, og disse Aar er, menneskeligt set, ogsaa de mest gribende.

Da Afslutningen kommer med Kammas Død, længe og i Stillehed forudset af hende, længe og med dulgt Angst overset af ham, var hun fattet og frygtløs. Da hendes af den uafadelige Hoste pinefuldt hærgede og ligesom udhulede Legeme sank tilbage paa Sofaen, døde hun aandelig set i oprejst Stilling. Dødsfaldet knuste Rahbek. Begravelsesdagen blev hans »Skilsmiddedag«. Han flytter ind i hendes Soveværelse, da den gamle Dagligstue er ham »for smertelig øde«, værner om alt hvad hun sidst har rørt ved, tolker sin Sorg og sin Tanketomhed med de mest rørende Ord og afbryder Fortsættelsen af sine Erindringer ved at indskyde den mærkelige »Mellemtale« paa halvhundrede Sider, som allerede Professor Jens Møller i sin Nekrolog i »Dansk Litteratur-Tidende« 1830 kalder for den mest rørende Ægteskabsidyl, vor Litteratur ejer. Da han en Aften i Teatret overværer Thaarups »Peters Bryllup«, faar Bryllupssangen om Ægteskabets Værd baade i lyse og mørke Timer ham næsten til at græde. Han er utrøstelig eller, som han siger, »tordenslaet« og planlægger at lade et Udvalg af Kondolencerne baade paa Poesi og Prosa udgive i et særligt Hefte. Det kommer dog først efter hans Død og handler da ogsaa om ham selv. Mynsters Indledning dvæler da bl. a. ved deres gensidige Paaskønnelse af hinanden og den liberale Maade, hvorpaa de tilstod baade sig selv og alle Mennesker den Frihed, de fordrede for sig selv.

Denne Fornemmelse af aandelig Frigørelse har utvivlsomt medvirket til Bakkehusets Charme. Til dette frie Samspil mellem de to saa forskellige Mennesker har føjet sig den indtagende Form for Modtagelse, der ligesom befriede alt i Gæsten selv og fik ham eller hende til helt at udfolde sig og finde ind til det dybeste og sandeste i sit eget Væsen. Man gik frigjort og forstaaet fra hvert Besøg paa det venlige Bakkehus hos de to venlige Mennesker, hos hvem man paa usædvanlig Vis ligesom mødte baade Fortiden og Fremtiden, Harmoni og Hygge,

tilmed maaske beriget med en smuk Blomst, en karakteristisk Fortælling eller en rammende, munter eller alvorlig Ytring. Hver Beretning herom føjede derfor sin Tak og sit Træk til.

Var Bakkehusets Charme dermed forbi? Bygningen og Haven forfaldt jo derefter helt og hurtigt. Blomsterbedene blev til stift Krat og Ukrudtet bredte sig. Nogle af Nekrologerne omtalte endog aabenlyst

ERIK STRUCKMANN'S PLAKAT FOR
BAKKEHUS-UDSTILLINGEN 1903.
Søjlerne foran Havedøren er de-
korative, men uhistoriske.

de menneskelige Fejl, som navnlig Rahbek havde haft. Men Charmen holdt sig alligevel. Den blev til et Kapitel for sig i Fru Heibergs Erindringer om Opholdet derude 1842. Hun havde i sit eget Kærlighedsliv en delvis Parallel og tænkte mellem de krogede og knudrede Træer paa den endnu yndige Plet medfølgende paa den Kvinde, der havde følt samme Savn som hun, forklarede hendes Blanding af »Enthousiasme« og Resignation og undskyldte hende i en Note, som i første Udgave blev strøget. Hun havde forstaaet Kamma, naar Heiberg gik op til sine Stjærner, og behersket sig som hun. Den samme Charme beaandede siden baade Troels Lunds Livserindringer – Kapitlet »Gamle Bakkehus« – og første

Bind af »Bakkehus og Solbjerg« og gjorde Skildringen her mere lyrisk betonet end historisk rigtig. Men Charmen havde ogsaa paavirket dem, der ikke havde haft en personlig Tilknytning til Menneskene eller Stedet. Allerede 1865 havde Georg Brandes lagt sin Guldglorie om Kammass Hoved. I vor Tid har Charmen været Drivkraften bag Bakkehusudstillingen 1903, Hans Kyrres folkelige og næsten lidt forelskede Fremstilling (1914), der da ogsaa har oplevet andet Oplag, og Indvielsen af Bakkehusmuseet 3. Juni 1925 – altsaa netop nu for 25 Aar siden. Den ydre Charme er borte, men den indre Charme ved det rent menneskelige Liv, der her er ført, bestaar fremdeles og vil bestaa, saalænge dansk Aandsliv, dansk Kultur og almenmenneskelig Aandsinteresse selv bestaar.